

Stofnun fræðasetra Háskóla Íslands

Yfirlit úr ársskýrslu 2008

Stofnun fræðasetra Háskóla Íslands

Stofnun fræðasetra Háskóla Íslands er rannsókn- og þjónustustofnun sem heyrir undir Háskólaráð. Stofnunin er vettvangur samstarfs Háskólans við sveitarfélög, stofnanir, fyrirtæki, félagasamtök og einstaklinga á landsbyggðinni og byggist á rannsókn- og fræðasetrum Háskóla Íslands um allt land. Markmið stofnunarinnar er að efla rannsóknir Háskóla Íslands á landsbyggðinni, auka möguleika almennings til menntunar og styrkja tengsl Háskóla Íslands við atvinnu- og þjóðlíf. Starfsemin hefur notið mikillar velvildar heimamanna og stjórnvalda. Á fjárlögum 2008 og fjáráukalögum 2007 veitti Alþingi allmiklu fé til setranna, m.a. vegna mótvægisáðgerða í kjölfar kvótaskerðingar. Nú er svo komið að setrin ná yfir stærsta hluta landsins og voru í upphafi árs 2008 orðin átta talsins.

Setrin eru faglega sjálfstæðar einingar og hafa hvert sitt áherslusvið sem tengjast sérstökum aðstæðum á hverju svæði. Þrjú megin áherslusvið eru þó áberandi: Umhverfisrannsóknir og landnýting, rannsóknir í ferðamálum og rannsóknir á lífríki hafsins. Allt eru þetta svið sem mikill áhugi er á um allt land og gefa tilefni til samstarfs milli setranna og við Háskóla Íslands í Reykjavík.

Forstöðumaður Stofnunar fræðasetra Háskóla Íslands og stjórnarformaður er dr. Rögnvaldur Ólafsson. Aðrir starfsmenn árið 2008 voru dr. Ólína Þorvarðardóttir þjóðfræðingur verkefnisstjóri stofnunarinnar á Vestfjörðum og Birna Gunnarsdóttir og Ásta Erlingsdóttir verkefnisstjórar hjá Rannsóknþjónustu Háskóla Íslands, sem sinntu stjórnsýslustörfum fyrir stofnunina.

Stjórn stofnunarinnar er auk stjórnarformanns skipuð þeim Erlu Björk Ólafsdóttur framkvæmdastjóra Varar sjávarrannsókna við Breiðafjörð, Hreini Haraldssyni vegamálastjóra, Jörundi Svavarssyni prófessor við HÍ og Rannveigu Ólafsdóttur dósent við HÍ.

Ársfundur var að þessu sinni haldinn 21. maí á Háskólatorgi Háskóla Íslands. Rúmlega 60 manns alls staðar að á landinu sóttu fundinn, en yfirskrift hans var *Háskóli Íslands – háskóli allra landsmanna*. Þorgerður Katrín Gunnarsdóttir menntamálaráðherra setti fundinn og Kristín Ingólfssdóttir rektor flutti stutt ávarp. Frank Rennie prófessor við University of Highlands and Islands í Skotlandi flutti erindi í gegnum fjarfundabúnað, Viðar Hreinsson framkvæmdastjóri ReykjavíkurAkademíunnar hélt erindi og fulltrúar frá fræðasetrum um land allt kynntu það sem helst er á döfinni á hverjum stað.

Fyrir fundinn var hannað og prentað kynningarefni um fræðasetrin sem dreift var á fundinum og einnig dreift víða síðan.

Vísindavaka. Í september tóku nokkur fræðasetur þátt í Vísindavöku á vegum RANNIS, og m.a. vakti setrið í Sandgerði mikla athygli gesta í Listasafni Reykjavíkur með áhugaverðri kynningu á kröbbum og marglittum.

Fræðasetrið á Hornafirði

Fræðasetrið á Hornafirði var stofnað 30. nóvember 2001. Meginhlutverk þess er að auka þekkingu á umhverfi, náttúruferjum, menningu og samfélagi á Suðausturlandi, bæði með sjálfstæðum rannsóknum og með því að veita fræðimönnum og nemendum, erlendum jafnt sem innlendum, aðstöðu til rannsóknar- og fræðastarfs heima í héraði. Fræðasetrið er til húsa í þekkingarmiðstöðinni Nýheimum á Höfn og tekur virkan þátt í margvíslegri starfsemi sem þar á sér stað, m.a. í tengslum við nýsköpun og þekkingarmiðlun, auk þess að vera í samstarfi við Þórbergssetrið á Hala í Suðursveit. Sumarið 2008 var komið á fót nýrri starfsstöð setursins á Kirkjubæjarklaustri sem rekin er í samvinnu við Kirkjubæjarstofu. Í stjórn fræðasetursins sitja þrír fulltrúar Háskóla Íslands, Rögnvaldur Ólafsson (formaður), Helgi Björnsson og Karl Benediktsson, ásamt Stefáni Ólafssyni, fulltrúa Sveitarfélagsins Hornafjarðar, og Bjarna Daníelssyni, fulltrúa Skaftárhrepps.

Forstöðumaður setursins er Dr. Þorvarður Árnason, umhverfis- og náttúrufræðingur. Auk hans starfa fjórir fastráðnir starfsmenn í aðalstarfsstöð fræðasetursins á Höfn og einn í starfsstöðinni á Kirkjubæjarklaustri. Lausráðnir starfsmenn á árinu 2008 voru samtals níu. Fjöldi nemenda vinnur að rannsóknum í verkefnum á vegum setursins eða sem tengjast því; árið 2008 voru doktorsnemar í slíkum verkefnum fjórir en meistaranemar tólf, þar af þrír með aðsetur í Nýheimum. Námsverkefni eru unnin á ólíkum sviðum en flest falla þó undir umhverfis- og auðlindafræði, náttúruheimspeki, ferðamálafræði, landfræði eða bókmenntafræði.

Meginviðfangsefni Fræðasetursins á Hornafirði eru rannsóknir á sviði umhverfismála og náttúruverndar, m.a. í tengslum við Vatnajökulsþjóðgarð, svo og fjölbreytt rannsóknar- og þróunarverkefni sem lúta að sjálfbærri ferðaþjónustu og/eða annarri nýsköpun í greininni. Við setrið eru einnig stundaðir rannsóknir á bókmenntum og listum og þar hafa enn fremur verið unnin verkefni í landfræði, jöklafræði og þjóðfræði. Viðamestu verkefni Fræðasetursins árið 2008 voru (a) *Íslenskt landslag – flokkun og verðmætamat* unnið í samstarfi við Líffræðistofnun H.Í. fyrir Rammáætlun um nýtingu vatnsafls og jarðvarma, (b) *Vatnajökulsþjóðgarður – áhrif á samfélag og umhverfi* sem felst í vöktun á áhrifum af stofnun þjóðgarðsins til langs tíma, styrkt af Vaxtarsamningi Austurlands, (c) *Northern Environmental Education Development project (NEED)* samstarfsverkefni með stofnunum í Finnlandi, Noregi og Írlandi um þróun umhverfismenntar og fræðandi ferðaþjónustu í tengslum við friðlýst svæði, styrkt af Norðurslóðaáætlun Evrópusambandsins, og (d) ráðgjöf við gerð verndaráætlana fyrir tvö af fjórum rekstrarsvæðum Vatnajökulsþjóðgarðs. Meðal annarra verkefna má nefna rannsóknir á höfundarverki Þórbergs Þórðarsonar, skráningu og úrvinnslu á þjóðfræðilegu efni frá Austur-Skaftafellssýslu, ráðgjöf fyrir Sveitarfélagið Hornafjörð varðandi mat á umhverfisáhrifum áætlana vegna lagningar nýs hringvegar um Hornafjörð og ýmis samstarfs- og þjónustuverkefni fyrir Ríki Vatnajökuls ehf., ferðaþjónustu-, menningar- og matvælaklasa Hornafjarðar, m.a. varðandi þróun menningartengdrar ferðaþjónustu.

Árið 2008 voru haldin fjögur vettvangsnámskeið við Fræðasetrið fyrir íslenska nemendur, þar af tvö sem voru hluti af nýjum námskeiðum við Háskóla Íslands (þ.e. *Fagurfræði náttúrunnar* og *Stjórnun friðlýstra svæða*). Setrið hafði einnig milligöngu um komu þriggja erlendra námshópa til Hornafjarðar og veitti enn fremur fjórum erlendum fræðimönnum aðstoð og/eða aðstöðu til starfa. Haldnar voru þrjár ráðstefnur á vegum Fræðasetursins á árinu, auk smærri málþinga, þ.e. ráðstefna í tilefni af 120 ára fæðingarafmæli Þórbergs Þórðarsonar, ráðstefna um byggðaðróun og nýsköpun með Framtíðarlandinu og loks fjölþjóðleg ráðstefna um fræðslu á friðlýstum svæðum sem haldin var í tengslum við NEED-verkefnið. Tvær skýrslur komu út á vegum Fræðasetursins á árinu, ásamt tveimur greinum, fjórum bókarköflum og tveimur ritdómum eftir starfsmenn þess. Forstöðumaður setursins flutti enn fremur fyrirlestra á einni alþjóðlegri ráðstefnu og fimm innlendum þingum á árinu, auk fjölmarga smærri erinda.

Rannsóknasetur Vestmannaeyja

Endurskipulagning á Rannsóknasetri Vestmannaeyja hófst á árinu en er ekki lokið.

Fyrri hluta ársins veitti Páll Marvin Jónsson setrinu forstöðu en eftir að hann hætti á miðju ári hefur hefðbundin starfsemi setursins legið niðri. Stjórnin er skipuð Þorsteini I. Sigfússyni formanni, Gísla Má Gíslasyni prófessor og Rögnvaldi Ólafssyni fulltrúum Háskóla Íslands, Elliða Vignissyni bæjarstjóra fulltrúa Vestmannaeyjabæjar, Arnari Sigurmundssyni fulltrúa atvinnulífs í Vestmannaeyjum, Val Bogasyni útibússtjóra fulltrúa rannsóknastofnananna og Ingvari Atla Sigurðssyni fulltrúa Náttúrustofu Suðurlands.

Háskólasetrið í Hveragerði

Háskólasetrið í Hveragerði hefur starfað frá árinu 2000. Setrið er starfrækt sem sérstakt félag en þátttakendur eru nú Háskóli Íslands, Landbúnaðarháskóli Íslands, Hveragerðisbær, Rannsóknastofnunin Neðri Ás, Prokaria-rannsóknir ehf. (nú Prokatín ehf.), Sunnlensk orka og Orkuveita Reykjavíkur.

Í stjórn setursins 2008 sátu frá Rögnvaldur Ólafsson, forstöðumaður Stofnunar fræðasetra Háskóla Íslands, formaður og Sigurður S. Snorrason, prófessor við Líffræðideild, Ágúst Sindri Karlsson, hdl., fyrir Prokatín ehf., Gísli Páll Pálsson, framkvæmdastjóri Dvalarheimilisins Áss/Ásbyrgis, Aldís Hafsteinsdóttir, bæjarstjóri Hveragerðisbæjar, Áslaug Helgadóttir, prófessor við Landbúnaðarháskóla Íslands, Steinar Friðgeirsson, framkvæmdastjóri þróunarsviðs hjá RARIK og Hólmsteinn Sigurðsson, framkvæmdastjóri ytri tengsla og umsýslu hjá Orkuveitu Reykjavíkur. Forstöðumaður er Tryggvi Þórðarson. Seinni hluta ársins starfaði á setrinu lausráðinn starfsmaður vegna rannsókna á Varmá.

Aðsetur Háskólasetursins hjá Landbúnaðarháskóla Íslands að Reykjum, Ölfusi skemmdist talsvert í jarðskjálftunum á árinu. Skrifstofur setursins hafa á ný verið fluttar í húsnæði Rannsóknarstofnunarinnar Neðri Áss í Hveragerði. Setrið heldur áfram að nota sameiginlega rannsóknarstofu að Reykjum. Setrið hefur einnig til afnota fræðimannsíbúð hjá Rannsóknastofnuninni Neðra Ási. Íbúðin var talsvert notuð á árinu og vinnuaðstaðan einnig.

Á árinu vann Háskólasetrið að rannsóknarverkefnum vegna flokkunar vatna í Garðabæ (Vífilsstaðavatn og Vífilsstaðalæk), Hveragerði (Varmá) og í Árborg (Ölfusá). Rannsóknin á Varmá var einnig liður í vöktun árinna vegna losunar skólps í hana. Setrið tók að sér rannsókn á afleiðingum þess á dýralíf að um einn rúmmetri af óblönduðum klór lak í Varmá. Í kjölfarið var farið af stað með umfangsmikla rannsókn á ánni með þátttöku Líffræðistofnunar og Veiðimálastofnunar með styrk frá Orkuveitu Reykjavíkur. Þá annaðist setrið umhverfisráðgjöf og mengunareftirlit í skólphreinsistöðinni í Hveragerði. Þróunarverkefni sem miðar að því að auðvelda nýtingu afgangshitaveituvatns til upphitunar jarðvegs í gördum var haldið áfram í samvinnu við Robert Dell hjá Cooper Union háskólanum í New York. Setrið er einnig þátttakandi í rannsóknum á vegum Háskólans í Utrecht en vísindamenn frá honum hafa nýtt sér aðstöðu setursins á undanförunum árum til rannsókna á áhrifum hlýnandi loftslags á viðbrögðum votlendis við mengun. Rannsóknin sem nú er hafin felst í rannsókn á niðurbroti lífræns efnis í grassverði við mismunandi hitastig. Hlaut hún styrk frá Hollenska rannsóknarráðinu. Verkfræðinemar frá Háskóla Íslands komu í verklegar æfingar í mengunarmælingum á skólpi og mati á virkni skólphreinsistöðvarinnar. Einnig heimsóttu setrið líffræðinemar frá St. Andrews Háskóla í Skotlandi til að fræðast um hveravistkerfi og líf í heitu vatni.

Háskólasetur Suðurnesja, Sandgerði

Háskólasetur Suðurnesja var formlega stofnað árið 2004. Það er staðsett að Garðvegi 1 í Sandgerði en þar eru einnig til húsa Náttúrustofa Reykjaness (NR), Botndýrarannsóknastöðin (BIOICE) og Fræðasetrið í Sandgerði. Háskólasetrið samnýtir ýmsa aðstöðu með þessum stofnunum og mörg rannsóknaverkefni eru unnin í samvinnu við ofangreinda aðila. Á árinu 2008 höfðu tveir doktorsnemar og fimm meistaranemar meginástöðu í Háskólasetrinu, auk þess sem sérfræðingar frá Líffræðistofnun HÍ hafa þar aðstöðu.

Forstöðumaður Háskólaseturs Suðurnesja er dr. Halldór Pálmar Halldórsson sjávarlíffræðingur.

Í stjórn Háskólasetursins sitja Oddný Harðardóttir, tilnefnd af Sambandi Sveitarfélaga á Suðurnesjum, Guðrún Marteinsdóttir, tilnefnd af Háskóla Íslands, Jörundur Svavarsson, formaður stjórnar, tilnefndur af Háskóla Íslands, Guðmundur Jóhann Árnason, tilnefndur af Sjávarútvegsráðuneytinu, Rögnvaldur Ólafsson, tilnefndur af Háskóla Íslands og Sigurður Valur Ásbjarnarson, tilnefndur af Sandgerðisbæ.

Háskólasetur Suðurnesja leggur megináherslu á rannsóknir á lífríki sjávar, lifnaðarhætti fugla og áhrif mengandi efna á lífverur. Helstu rannsóknaverkefni á árinu 2008 voru athuganir á botndýrum á Íslandsmiðum (unnið í samvinnu við botndýrastöðina), mat á forsendum þess að skilgreina þjóðgarða í sjó (samvinna við NR), rannsóknir á lífríki á hörðum botni á djúpslóð á Íslandsmiðum og víðar (samvinna við Hafrannsóknastofnun; DEEP-WEST verkefnið), rannsóknir á túmgun og útbreiðslu grjótkrabba (styrkt af sjávarútvegsráðuneytinu) og athuganir á útbreiðslu brennihvelju á Íslandsmiðum (styrkt af AVS). Á árinu voru einnig rannsakaðir farhættir sanderla, farhættir og lífslíkur sílamáfa, kynjahlutföll og lífslíkur sendlinga, og mældur var þíamínstyrkur í eggjum íslenskra fugla (verkefni unnin í samvinnu við NR). Þá fóru fram rannsóknir á frumulíffræði kúfkelja og mælingar á áhrifum ýmissa mengandi efna á krækling, en tilraunastofusjórinn að Garðvegi 1 er einstaklega hentugur fyrir slíkar rannsóknir í ljósi hreinleika hans. Forstöðumaður setursins sá um hluta verklegrar kennslu í námskeiðum um eiturefnavistfræði, sjávarvistfræði og sjávarhryggleysingja við líffræðiskor HÍ.

Í Háskólasetrinu er sýningin Heimskautin heilla, sem fjallar um líf og störf franska landkannaðarins Jean-Baptiste Charcot. Sýningin, sem er samvinnuverkefni Háskólasetursins og Sandgerðisbæjar, var opnuð í febrúar 2007 og hefur vakið verðskuldaða athygli.

Háskólasetur Snæfellsness, Stykkishólmi

Háskólasetur Snæfellsness var stofnað snemma á árinu 2006. Setrið hefur aðsetur í Ráðhúsi Stykkishólms við Hafnargötu 3 og í Egilsenshúsi við Aðalgötu 2. Starfsmenn setursins nýta rannsóknastofuaðstöðu Náttúrustofu Vesturlands og Stykkishólmsbær veitir setrinu afnot af íbúð fyrir gesti.

Forstöðumaður setursins er dr. Tómas Grétar Gunnarsson vistfræðingur.

Fastir starfsmenn eru fjórir, tveir sérfræðingar í vistfræði, einn doktorsnemi og einn tæknimaður. Þá starfa þar tveir framhaldsnemar í líffræði undir stjórn sérfræðinga setursins. Gistinætur erlendra fræðimanna og sjálfbóðaliða sem unnu í tengslum við setrið voru rúmlega 300 á árinu 2008.

Fulltrúar Háskóla Íslands í stjórn setursins eru Rögnvaldur Ólafsson (formaður), Arnþór Garðarsson og Jörundur Svavarsson en Guðbjörg Gunnarsdóttir, Magnús Ingi Bæringsson, og Menja Von Schmalensee eru tilnefnd af Héraðsnefnd Snæfellinga, Stykkishólmsbæ og Náttúrustofu Vesturlands.

Við setrið hafa einkum verið stundaðar rannsóknir á fuglum. Rannsóknir á stofnvistfræði æðarfugla hafa verið fyrirferðarmiklar og eru unnar í samvinnu við Náttúrufræðistofnun Íslands, Líffræðistofnun HÍ og University of East Anglia í Bretlandi. Þær munu bæta skilning á þáttum sem stjórna fjölda æðarfugla á smáum og stórum mælikvörðum. Verkefnið er unnið í samvinnu við æðarbændur sem safnað hafa staðtölum í vörpum sínum, oft í áratugi. Þessi gögn gefa einstæða innsýn í stjórnun stofna langlífra dýra. Vöktun á æðarfuglum á Breiðafirði hefur verið stunduð við setrið síðan 2007 og verið er að þróa fleiri anga af æðarfuglarannsóknum. Þá eru rannsóknir á kríum í fullum gangi en þær eru doktorsverkefni og eru unnar í samvinnu við Náttúrufræðistofnun Íslands og University of East Anglia í Bretlandi. Eitt aðalmarkmið með þeim rannsóknum er að bæta skilning á tengslum fæðuframboðs sjófugla og framvindu varpa og stofna. Rannsóknir á stofntakmörkun farfugla hafa verið fyrirferðamiklar við setrið frá stofnun og hafa verið unnar í samvinnu við fagfólk úr ýmsum Evrópulöndum sem kemur í árlega leiðangra til Íslands. Rannsóknir á tengslum landbúnaðar við líffræðilega fjölbreytni hófust á árinu 2008 en þeim er ætlað að mæla tengsl ákefðar í landnotkun við fjölbreytileika og lífmagn smádyra og fugla.

Háskólasetrið hefur tekið virkan þátt í starfi W-23 hópsins sem er samstarfsvettvangur við Náttúrustofu Vesturlands, Þjóðgarðinn Snæfellsjökul og Vör – Sjávarrannsóknasetur við Breiðafjörð. Samstarfið er styrkt af Vaxtarsamningi Vesturlands en hópurinn hélt m.a. vísindavöku fyrir almenning nýlega í samstarfi við Rannís.

Þá hafa starfsmenn setursins tekið þátt í kennslu í dýrafræði og fuglafræði við HÍ og Landbúnaðarháskóla Íslands.

Rannsóknna og fræðasetur Háskóla Íslands á Vestfjörðum, Bolungarvík

Rannsóknna- og fræðasetur Háskóla Íslands hóf störf með ráðningu forstöðumanns í nóvember 2007. Forstöðumaður Rannsóknna- og fræðaseturs Háskóla Íslands á Vestfjörðum er dr. Guðbjörg Ásta Ólafsdóttir, náttúrufræðingur.

Háskóli Íslands, Náttúrustofa Vestfjarða og Bolungarvíkurkaupstaður eru samstarfsaðilar og skipa stjórn setursins ásamt fulltrúa frá Fjórðungssambandi Vestfjarða. Stjórnarmenn eru Rögnvaldur Ólafsson, Gísli Már Gíslason, Anna Dóra Sæþórsdóttir, Anna Guðrún Edvardsdóttir, Smári Haraldsson og Úlfar B Thoroddsen. Forstöðumaður setursins er staðsettur í Bolungarvík en setrið hefur einnig starfsstöð á Patreksfirði. Á árinu 2008 störfuðu við rannsóknasetrið 16 sérfræðingar og háskólanemar um lengri eða skemmri tíma. Í desember 2008 voru við starfsstöðina í Bolungarvík tveir starfsmenn og fimm nemendur í rannsóknanámi en við starfsstöð á Patreksfirði einn starfsmaður og einn rannsóknanemi.

Verkefni rannsóknasetursins hafa einkum verið á sviði náttúrufræða og ferðamála, með áherslu á viðfangsefni sem tengjast náttúruvernd og atvinnumálum á Vestfjörðum. Meðal smærri verkefna sem lokið hefur verið á árinu má nefna „Ferðamenn á Vestfjörðum”, „Viðhorf landeiganda á Hornströndum og við Látrabjarg til ferðaþjónustu” og „Áhrif ferðamanna á refi”. Sem dæmi um stærri rannsóknaverkefni nemanda má nefna „Viðhorf Íslendinga til landsbyggðarinnar”, „Uppbygging ferðaþjónustu á Vestfjörðum”, „Myndun og viðhald líffræðilegs fjölbreytileika”, „Uppeldisstöðvar þorskseída” og „Atferli þorska í kvíum”. Rannsóknaverkefni sem sérfræðingar setursins stýra hafa verið styrkt af eftirfarandi aðilum: Rannsóknasjóði Rannsóknaráðs Íslands, AVS - rannsóknarsjóði í sjávarútvegi, Verkefnasjóði sjávarútvegsins, Rannsóknasjóði Háskóla Íslands, Nýsköpunarsjóði námsmanna og Vaxtarsamningi Vestfjarða. Samtals tók setrið eða sérfræðingar á vegum þess þátt í tíu samstarfsverkefnum sem hafa þegar verið styrkt af rannsóknasjóðum, í samstarfi við háskóla, rannsóknastofnanir og fyrirtæki innan lands og utan.

Á árinu hafa verið unnar fimm lokaskýrslur verkefna og sjö handrit eftir sérfræðinga rannsóknasetursins hafa verið birt eða eru samþykkt til birtingar í ritrýndum tímaritum. Auk þess hafa starfsmenn og nemar haldið fjölda fyrirlestra og kynninga á vísindaráðstefnum og fundum fyrir almenning. Þá hefur umfjöllun um þrjú verkefni á vegum setursins birst í fjölmiðlum. Sérfræðingar setursins sinntu stundakennslu í tveimur námskeiðum við Líf- og umhverfisvísindadeild Háskóla Íslands auk þess að hafa umsjón með námskeiði á meistarástigi við Háskóla Vestfjarða.

Rannsókn- og fræðasetur Háskóla Íslands á Norðausturlandi, Húsavík

Formleg opnun Rannsókn- og fræðasetur Háskóla Íslands á Norðausturlandi, Húsavík, var hinn 4. desember 2008 í nýju húsnæði að Hafnarstétt 3, að viðstöddum fjölda gesta. Starfsemi setursins hófst þó árið 2007.

Forstöðumaður setursins er dr. Marianne H. Rasmussen.

Í stjórn setursins sitja Rögnvaldur Ólafsson formaður, Páll Hersteinsson og Árni Einarsson, skipaðir af Háskóla Íslands, og Þorkell Lindberg Þórarinnsson, Gunnlaugur Karl Hreinsson og Ásbjörn Björgvinsson, tilnefndir af Náttúrustofu Norðausturlands, Sveitarfélaginu Norðurþingi og Héraðsnefnd Þingeyinga.

Forstöðumaður tók þátt í nokkrum samstarfsverkefnum um rannsóknir og má þar nefna verkefni um háhyrninga við Vestmannaeyjar í samstarfi við Háskólann í St. Andrews í Skotlandi og rannsókn á Grænlandi í apríl og ágúst í samstarfi við Auðlindastofnun Grænlands, Greenlandic Institute of Natural Resources. Þá var unnið að verkefni styrktu af RANNIS með Vör - Sjávarrannsóknasetri við Breiðafjörð.

Í samvinnu við Háskólann á Hawaií var komið fyrir hlustunartækjum (Ecological Acoustic Recorders) í Skjálfandaflóa. Hlustunartækin nýtast m.a. við doktorsverkefni Eddu E. Magnúsdóttur sem var ráðin til starfa við setrið frá 1. október 2008. Rannsóknasetrið og Háskólinn í St. Andrews á Skotlandi stóðu sameiginlega fyrir námskeiði um sjávarspendýr í náttúrunni (LÍF 110F). Námskeiðið var haldið á Húsavík, nemendur voru frá Háskóla Íslands (5), Háskólanum á Akureyri (1) og Háskólanum í St. Andrews (8).

Forstöðumaður tók þátt í kennslu námskeiðsins Vistfræði spendýra við Líf- og umhverfisvísindadeild Háskóla Íslands og námskeiðs í sjávarlíffræði við Háskóla Vestfjarða á Ísafirði. Einnig voru haldnir fyrirlestrar á ráðstefnum og fundum.

Tveir danskir stúdentar unnu verkefni á Húsavík og nýttu sér þar aðstöðu á hvalaskoðunarbátum. Annað verkefnið fjallaði um steypireyði og hitt um hnýðinga. Nýsköpunarsjóður námsmanna styrkti verkefni sem unnið var við setrið og fjallaði það um áhrif hvalaskoðunar á líf hvala.

Setrið tekur þátt í alþjóðlegu verkefni sem skoða má á www.thewildnorth.org. Vinnustofa var haldin í Húsavík 9. og 10. desember 2008.

Rannsókn- og fræðasetur Háskóla Íslands á Austurlandi, Egilsstöðum

Rannsókn- og fræðasetur Háskóla Íslands á Egilsstöðum hóf starfsemi á árinu 2008. Setrið hefur aðsetur í Þekkingarsetrinu á Egilstöðum ehf. og mun starfa náið með Þekkingarneti Austurlands og öðrum stofnunum sem þar verða til húsa. Setrið verður fyrsta setur Háskóla Íslands á sviði félagsvísinda, sem staðsett verður á landsbyggðinni. Meginviðfangsefni setursins verður samfélagsþróun í alþjóðlegu og staðbundnu samhengi.

Stjórn setursins skipa þau Irma Erlingsdóttir, Magnfríður Júlíusdóttir og Rögnvaldur Ólafsson, formaður, sem skipuð eru af Háskóla Íslands og Björn Hafþór Guðmundsson tilnefndur af Sambandi sveitarfélaga á Austurlandi, Halla Eiríksdóttir tilnefnd af Sveitarstjórn Fljótsdalshéraðs og Sigrún Harðardóttir tilnefnd af Þekkingarsetri Austurlands.

Starfsemi setursins á að felast í þverfræðilegum verkefnum á sviði atvinnu-, byggða- og velferðarmála. Í upphafi verður lögð áhersla á fræðilegar rannsóknir, úttektir og ráðgjöf varaðandi svæðisbundnar forsendur þekkingarsamfélagsins og aðgerðir til að styrkja þróun þess. Dr. Lilja Mósesdóttir var ráðin forstöðumaður setursins í upphafi árs en hún hætti á árinu og var því engin starfsemi þar í lok árs 2008.